

Cím 1053 Budapest, Fejér György utca 10. I. emelet 3. a.
Telefon 061 354-1073
E-mail info@esoember.hu
Honlap www.aosz.hu
Adószám 19025915-1-41

Budapest, 2025. augusztus 1.

Dr. Kozma Ákos
Alapvető Jogok Biztosa
Alapvető Jogok Biztosának Hivatala
Budapest V. ker. Falk Miksa utca 9-11.
panasz@ajbh.hu

Tárgy: 2022-ben, Veres Gyula ügyében benyújtott vizsgálati kérelemről szóló jelentésről való érdeklődés

Tisztelt Biztos Úr!

Az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ) nevében fordulunk Önhöz egy mélyen megrendítő eset kapcsán, amely egy autizmusban érintett személy halálával végződött. Különösen fontosnak tartjuk, hogy az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala nemzeti emberi jogi intézményként működik, valamint 2023 óta a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (CRPD) alapján előírt Független Mechanizmus feladatait is ellátja. E két státusz nemcsak kiemeli a Hivatal felelősségét a fogyatékkal élő emberek jogainak védelmében, hanem megerősíti azt a bizalmunkat is, hogy az Önök fellépése ebben az ügyben érdemi változásokat indíthat el a rendszerszintű hiányosságok felszámolása és az érintettek jogainak megfelelő érvényesülése érdekében.

E tragédia különösen fájdalmas számunkra, mivel a fiatal férfi ellátatlansága kapcsán Szövetségünk korábban már jelzéssel élt az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala felé, továbbá kérte az érintett akkori elhelyezésének, a dévaványai autista támogatott lakhatás körülményeinek, az ellátás feltételeinek a vizsgálatát.

A szóban forgó esettel összefüggésben Szövetségünk 2022-ben nyújtott be panaszt (AJBH 1930/2022). Veres Gyula, egy autizmussal élő fiatal férfi ügyében, aki a dévaványai Kék Hold Ház támogatott lakhatási intézményben került elhelyezésre. A beadványban részletesen ismertettük azokat a súlyos rendszerszintű problémákat, amelyek a férfi élethelyzetét jellemezték, és amelyek számos ponton sértették a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló ENSZ-egyezmény (CRPD), valamint Magyarország Alaptörvényének rendelkezéseit.

Különösen aggasztónak tartjuk, hogy az elhelyezés sem az önrendelkezéshez való jogot, sem az autizmus-specifikus szükségleteket nem vette figyelembe. Az érintett döntéshozatalból való kizárása, a megfelelő elhelyezés, fejlesztések és támogatás hiánya, valamint a személyre szabott ellátás elmaradása nemcsak az emberi méltóság sérelmét valósította meg, hanem ellentétes volt a CRPD 12., 14., 15., 19. és 21. cikkelyeiben foglaltakkal is. A beadványban jeleztük, hogy az intézményi környezet, a szakmai protokollok hiányosságai, valamint az autizmusban érintettek nem szabott bánásmód a kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmának

(15. cikk), valamint a közösségbe való befogadás és az önálló életvitel jogának (19. cikk) súlyos sérelmét jelentették.

A panasz arra is rámutatott, hogy Veres Gyula esete több ponton alaptörvényi jogokat is sértett: az emberi méltósághoz való jog (Alaptörvény II. cikk), a személyi szabadság (IV. cikk), valamint az egyenlő bánásmód elve (XV. cikk) nem érvényesültek. Az érintettnek olyan bánásmódban volt része, amely kiszolgáltatottságát növelte, szükségleteit figyelmen kívül hagyta.

Emellett az érintett személyt – valószínűsíthetően az intézmény alkalmazottai részéről – több alkalommal is súlyos fizikai bántalmazás érte. Ezeket az eseteket mind az érintett édesanyja (aki egyben a gondnoka volt), mind szervezetünk jelezte, valamint több alkalommal feljelentés is történt a hatóságoknál. A nyomozást azonban – az AOSZ vizsgálatot sürgető panaszbeadványa ellenére is – minden esetben megszüntették, így az elkövetett súlyos jogsértéseknek sosem lett következménye.

Kiemelendő, jeleztük azt is, hogy Veres Gyulát számos alkalommal vetették alá mind fizikai, mind kémiai korlátozásnak – utóbbi esetében pszichiátriai gyógyszerek alkalmazására viselkedésének kontrollálása érdekében. Meggyőződésünk, hogy ezek az intézkedések nem feleltek meg a hazai jogszabályi garanciáknak (pl. szükségesség-arányosság követelménye). A CRPD ráadásul kifejezetten tiltja – különösen a 14. és 15. cikkek alapján – a fogyatékossággal élő személyek szabadságától való megfosztását, valamint a fizikai és kémiai korlátozó intézkedések alkalmazását, ez még „gyógyító” vagy „védelmi” célzattal sem igazolható.

Továbbá korábbi beadványunkban kifejtettük, hogy fennállt a veszélye, hogy az érintett ellátatlansága következtében kialakuló és/vagy felerősödő viselkedésproblémák miatt kriminalizálni fogják. Rendkívül aggályosnak tartottuk, hogy ahelyett, hogy megfelelő, autizmus-specifikus támogatásban részesült volna, – a dévaványai „támogatott lakhatás” nyomására – valós alternatívaként merült fel az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet (IMEI) – egy olyan büntetőjogi keretben működő intézmény –, amely sem jogilag, sem szakmailag nem tekinthető alkalmas ellátási formának autizmussal élő személy veszélyeztető viselkedésének pozitív befolyásolására.

Ezt az álláspontot az IMEI akkori osztályvezető főorvosa is megerősítette, aki az érintett intézeti elhelyezése kapcsán kifejtette: az IMEI nem alkalmas autista személyek tartós ellátására, és hogy Veres Gyula „nem az IMEI-be való,” hanem egy megfelelő színvonalú, valóban autista személyekre specializálódott támogatott lakhatásban kellene lennie.

Sajnálatos módon szervezetünk korábbi aggodalmai beigazolódtak: Veres Gyula végül az Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézetbe (IMEI) került, ahol életét veszítette. Haláláról szervezetünk a napokban értesült. A rendelkezésünkre álló információk szerint a halál oka fulladás (*„hányadékbelehelés, a légutak gyomortartalom (bélisár) általi heveny elzáródás következtében jött létre, melyhez hozzájárult, hogy nevezett kényszerintézkedés alatt állt, négy végtagjával az ágyhoz rögzítve, hanyatt fekvő testhelyzetben”*) volt.

A pontos körülmények tisztázása jelenleg nyomozás tárgyát képezi, azonban ez eset ismételten rávilágít az autizmusban érintett, magas támogatási szükségletű, különösen viselkedési nehézségekkel élő személyek ellátásával összefüggő rendszerszintű hiányosságokra. Jelenleg nincs megfelelően kiépített, szakmailag megalapozott és biztonságos ellátási forma e csoport számára – sem a szociális, sem az egészségügyi, sem a pszichiátriai rendszer nem tud érdemben válaszolni az érintettek szükségleteire. Az ilyen ellátás híján ezek az emberek gyakran kerülnek ki a támogatórendszerek látóköréből, vagy – mint jelen eset is mutatja – kényszerintézkedésekkel kísért, büntetőjogi logikát követő intézményekbe sodródnak, ahol alapvető jogukat semmilyen szinten nem tartják tiszteletben.

Az AOSZ meggyőződése, hogy e terület érdemi rendezése nem halasztható tovább: a magas támogatási szükségletű, viselkedésszabályozási nehézségekkel élő autista személyek számára sürgősen ki kell alakítani olyan, speciális tudással rendelkező, biztonságos, fejlesztést és méltóságot biztosító ellátási formákat, amelyek a jogállamiság és a CRPD szellemének egyaránt megfelelnek.

Ez a szomorú eset rámutat arra az általunk sokszor hangsúlyozott rendszerszintű problémára, hogy a magasabb támogatási szükségletű és adott esetben viselkedésproblémákkal küzdő autista személyek továbbra is súlyosan ellátatlanok Magyarországon. Szövetségünk már korábban is sürgette a dévaványai elhelyezés körülményeinek vizsgálatát, különösen annak tükrében, hogy az érintett életútjában az ellátórendszer kudarca és a megfelelő támogatás elmaradása végül tragikus következményekhez vezetett.

Ezúton szeretnénk kifejezni, hogy az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala korábbi jelentéseit – különösen a pszichiátriai ellátásban részesülő, illetve fogyatékkal élő személyek jogait érintő ügyekben – rendkívül értékesnek és előremutatónak tartjuk (pl. AJB-1979/2014, AJB-1572/2021, AJB-1175/2023). E dokumentumok fontos támpontot jelentenek a jogalkotók és szakpolitikai szereplők számára is. Éppen ezért bízunk abban, hogy a dévaványai autista támogatott lakhatást nyomon követő vizsgálat megállapításai is hasonló alapossággal kerülnek feldolgozásra.

Megkeresésem oka, hogy a 2022-ben, Veres Gyula és a dévaványai autista támogatott lakhatással összefüggésben benyújtott vizsgálat kérelem megállapításai mikor kerülnek közzétételre. Álláspontunk szerint egy ilyen esetben a jelentés alapvetően segíteni a hasonló jellegű jogsértések megelőzését – különösen olyan érintetti kör esetében, amely fokozottan kiszolgáltatott az ellátórendszer súlyos működési anomáliáinak.

Az Autisták Országos Szövetsége ezt az esetet precedens értékűnek tekinti, és elkötelezetten dolgozik azon, hogy a jövőben hasonló tragédia ne ismétlődhessen meg egyetlen fogyatékkal élő személlyel sem. Ennek érdekében minden rendelkezésére álló eszközt – beleértve a média bevonását is – fel fogunk használni, hogy felhívjuk a társadalom és az illetékes hatóságok figyelmét az alapvető jogok érvényesítésének fontosságára és a rendszerhibák megszüntetésére.

Szövetségünk hosszú évek óta elkötelezetten működik együtt az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalával, és az eddigi tapasztalataink alapján bízunk abban, hogy jelen megkeresésünk is nyitott fülekre talál. Meggyőződésünk, hogy a közös fellépés elengedhetetlen annak érdekében, hogy hasonló tragédiák ne ismétlődhessenek meg, és a jövőben megelőzhetőek legyenek az autista embereket érő jogsértések.

A mielőbbi választ előre is megköszönve

Tisztelettel:

Kövári Editt
elnök

